

УДК 371. 134+37(477.46)

кандидат педагогічних наук, доцент, Бутенко О. Г.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ В УМАНЬСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ ПЕДАГОГІЧНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ

У статті висвітлено особливості підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти на факультеті дошкільної та корекційної освіти Інституту розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Здійснено аналіз навчальних планів напряму підготовки та спеціальності «Дошкільна освіта» за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» і «магістр». Розглянуто організацію педагогічної практики на факультеті. Зроблено акцент на особливостях впровадження в університеті кредитно-трансферної системи та системи MOODLE.

Ключові слова: дошкільна освіта, фахівець дошкільної освіти, освітньо-кваліфікаційний рівень, кредитно-трансферна система, система MOODLE.

Бутенко О. Г. Подготовка специалистов дошкольного образования в Уманском государственном педагогическом университете имени Павла Тычины / Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины, Украина, Умань

В статье освещены особенности подготовки будущих специалистов дошкольного образования на факультете дошкольного и коррекционного образования Института развития ребенка Уманского государственного педагогического университета имени Павла Тычины. Осуществлен анализ

учебных планов направления подготовки и специальности «Дошкольное образование» по образовательно-квалификационным уровням «бакалавр», «специалист» и «магистр». Рассмотрена организация педагогической практики на факультете. Сделан акцент на особенностях внедрения в университете кредитно-трансферной системы и системы MOODLE .

Ключевые слова: дошкольное образование, специалист дошкольного образования, образовательно-квалификационный уровень, кредитно-трансферная система, система MOODLE.

Butenko O. G. Training specialist pre-school education at pavlo tychyna uman state pedagogical university / Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University, Ukraine, Uman

The article highlights the features of training future specialists in Early Childhood Education Pre-School and the Faculty of Correctional Education Institute of Child Development Pavlo Tychyna Uman State Pedagogical University. The analysis of the curriculum areas of training and qualifications "Early childhood education" for the education and skill levels "Bachelor", "Specialist" and "Master". We consider the organization of teaching practice at the faculty. The accent is made on the specifics of implementation at the University credit transfer system and MOODLE.

Keywords: early childhood education, early childhood education specialist, educational qualification level, credit-transfer system, the system MOODLE.

Вступ. Наразі головним спрямуванням сучасної вищої педагогічної освіти є підготовка творчої особистості педагога, адаптованого до загальноєвропейських стандартів, що забезпечується на засадах директив Міністерства освіти і науки України та з урахуванням вимог Європейської кредитно-трансферної системи. Це зумовлює необхідність самовдосконалення дошкільного педагога як фахівця та особистості. Вже в період навчання в

університеті важливо забезпечити відкритість студентів інноваціям, розвитку їхнього уміння застосовувати сучасні методи й засоби дошкільної освіти, спрямовувати навички педагогічної рефлексії. Відтак, самі реалії сьогодення змушують шукати нові шляхи і форми підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти, формування їхніх професійних умінь і навичок, особистісних якостей у процесі теоретичної та практичної підготовки.

Формулювання мети статті та завдань. Отож, зважаючи на актуальність та важливість проблеми підготовки нового педагога для оновленої національної системи освіти України, мету та завдання статті ми вбачали у висвітленні особливостей підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти на факультеті дошкільної та корекційної освіти Інституту розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Виклад основного матеріалу статті. Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини – єдиний у регіоні вищий навчальний заклад IV рівня акредитації, що здійснює підготовку кадрів за повним спектром педагогічних спеціальностей. До складу університету входять чотири інститути, об'єднані у дванадцять факультетів.

Перевагами університету є якісна освіта; потужна матеріально-технічна база; навчання за державним замовленням; можливість навчатися за двома напрямками; наукова робота (магістратура, аспірантура, докторантура); підготовка іноземних громадян; довузівська підготовка; комфортабельні гуртожитки; спортивний комплекс; наявність військової кафедри; стажування за кордоном; подальше працевлаштування тощо.

Факультет дошкільної та корекційної освіти (заснований у 1992 році) Інституту розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини – центр підготовки педагогічних кадрів для національної системи дошкільної та корекційної освіти. Серед випускників факультету – професори та доценти вищих навчальних закладів, провідні спеціалісти відділів освіти, завідувачі та методисти дошкільних навчальних закладів Черкащини та інших областей України.

Підготовку педагогічних кадрів з вищою освітою для дошкільної ланки здійснюють три випускові кафедри – кафедра дошкільної педагогіки та психології, кафедра теорії та методик дошкільної освіти, кафедра корекційної педагогіки та психології – відповідно до освітньо-професійних програм та освітньо-кваліфікаційних характеристик за освітньо-кваліфікаційними рівнями «бакалавр», «спеціаліст» і «магістр» як на денній, так і на заочній формах навчання. У складі кафедр два академіки; два доктори педагогічних наук, три професори, двадцять два кандидати наук, доценти.

Підготовка бакалавра на базі повної загальної середньої освіти триває 3 роки 10 місяців, на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «молодший спеціаліст» – 1 рік 10 місяців; підготовка спеціаліста – 10 місяців; підготовка магістра (як на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр», так і на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст») – 10 місяців.

Зміст педагогічної освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта» для усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів визначається стандартами вищої педагогічної освіти і передбачає гуманітарну та соціально-економічну, математичну та природничо-географічну, професійну та практичну (професійно-орієнтовану) підготовку.

Цикл професійної та практичної (професійно-орієнтованої) підготовки складає основу психолого-педагогічної підготовки майбутнього фахівця дошкільної освіти і передбачає вивчення як традиційних навчальних дисциплін (педагогіка загальна, педагогіка дошкільна, історія педагогіки, психологія загальна, психологія дитяча, вікова та педагогічна психологія, методики дошкільної освіти та ін.), так і навчальних дисциплін, що визначаються з урахуванням особливостей спеціальності (педагогіка дітей раннього віку, навчання і виховання в різновікових групах, основи педагогічної майстерності, основи християнської етики, комп'ютерні технології в роботі з дітьми, теорія та технологія валеологічної освіти дошкільників, методика проведення занять з народознавства, методика ознайомлення дітей з суспільним довкіллям, психолого-педагогічні засади ігрової діяльності, ігри в логопедичній роботі,

психолого-педагогічні засади міжособистісного спілкування, українське дитинознавство та ін.).

Зусилля викладачів факультету спрямовані на формування фахівця нового типу – мислячого, ініціативного, всебічно обізнаного, творчого, що вбачається можливим завдяки введенню завтрашнього фахівця вже під час навчання в умови, наближені до його майбутньої професійної діяльності. Ці завдання вирішуються під час практичної підготовки, що передбачає проходження навчальних та виробничих педагогічних практик, починаючи з третього семестру.

Педагогічна практика студентів факультету забезпечує можливість поєднати одержані теоретичні знання з практичною організацією навчально-виховного процесу в навчальних закладах різних типів освіти. Вона передбачає можливості для самостійної педагогічної діяльності студентів, прояву їхнього творчого потенціалу, стимулює зв'язок цієї діяльності з науково-дослідною роботою, професійною освітою, самоосвітою. Провідними завданнями педагогічної практики є формування професійних якостей особистості майбутнього фахівця, які відповідають вимогам Державних стандартів вищої освіти в Україні; виховання у студентів любові та поваги до професії педагога; формування професійних умінь і навичок, необхідних для успішного здійснення навчально-виховної роботи в дошкільному навчальному закладі, навчально-виховному комплексі, школі, ліцеї, гімназії, вузі; закріплення теоретичних знань, отриманих студентами при вивченні психолого-педагогічних дисциплін; ознайомлення студентів із сучасним станом навчально-виховної роботи у різних типах навчальних закладів, із передовим педагогічним досвідом та інноваційними технологіями в освіті.

Форми, тривалість і строки проведення педагогічних практик визначаються для кожного освітньо-кваліфікаційного рівня відповідно до стандартів вищої освіти зі спеціальності «Дошкільна освіта». Так, для освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» здійснюється організація та керівництво

такими видами педагогічних практик: навчальна в групах раннього віку (3 семестр); виробнича в групах раннього віку (3 семестр); виробнича в дошкільних групах в оздоровчий період (IV семестр); навчальна в дошкільних групах (V семестр); виробнича в дошкільному навчальному закладі по співпраці з батьками (V семестр); виробнича в дошкільних групах (VI семестр); навчальна діагностико-корекційна (пропедевтична) (VII семестр); виробнича діагностико-корекційна (пропедевтична волонтерська, педагогічна) (VIII семестр). Для освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» – виробнича інспекторська у відділі освіти (I семестр); гувернерська виробнича педагогічна практика (I семестр). Магістранти у I семестрі проходять науково-виробничу практику. У II семестрі і студенти V курсу, і магістранти проходять педагогічні практики передбачені згідно з додатковою спеціальністю.

До кожного виду практики розроблені та затверджені програми. До змісту програм входять загальні положення; завдання педагогічної практики; зміст педагогічної практики (організаційна, навчально-методична та виховна робота); конкретизовані завдання, виконання яких сприятиме формуванню у студентів педагогічних умінь і якостей; методичні рекомендації щодо виконання певних обов'язків студентами-практикантами та дотриманням правил безпеки життєдіяльності під час організації та проведення педагогічного процесу з дітьми; орієнтовний графік роботи студентів у I та II половини дня; вказівки щодо ведення педагогічної залікової документації; вказано кваліфікаційні вимоги щодо професійних знань і вмінь студентів.

Керівниками практик призначаються висококваліфіковані викладачі, що мають відповідну освіту та значний педагогічний досвід роботи в установах освіти.

Спільними зусиллями міського, районного відділів освіти та факультету дошкільної та корекційної освіти здійснено ретельний відбір та створено ефективну мережу баз практик. Виробнича педагогічна практика студентів випускних курсів проводиться, зазвичай, за місцем майбутнього працевлаштування випускників.

Після завершення навчання за відповідним освітньо-кваліфікаційним рівнем з метою встановлення фактичної відповідності освітньо-кваліфікаційної підготовки фахівця дошкільної освіти вимогам освітньо-професійної програми та освітньо-кваліфікаційної характеристики здійснюється державна атестація студентів. Державна екзаменаційна комісія перевіряє теоретичну та практичну підготовку випускників, вирішує питання про присвоєння їм відповідної кваліфікації, видачу документа про освіту (кваліфікацію) державного зразка, опрацьовує пропозиції щодо поліпшення якості освітньо-професійної підготовки майбутніх фахівців на факультеті дошкільної та корекційної освіти.

Нормативною формою державної атестації є захист випускної кваліфікаційної роботи або комплексний кваліфікаційний екзамен. Так, випускники бакалаврату складають комплексний кваліфікаційний екзамен з педагогіки, психології та методик дошкільної освіти; спеціалісти – комплексний кваліфікаційний екзамен з інноваційних технологій дошкільної освіти, організації і керівництва дошкільною освітою.

Фахівцям освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» присвоюється кваліфікація вихователя дітей дошкільного віку. Завдяки поєднанню спеціальностей.

Фахівці освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціалісти», підготовка яких здійснюється за поєднаними спеціальностями «Дошкільна освіта. Практична психологія», «Дошкільна освіта. Початкова освіта», «Дошкільна освіта. Корекційна освіта (логопедія)», «Дошкільна освіта. Образотворче мистецтво», «Дошкільна освіта. Фізичне виховання», після закінчення навчання, можуть працювати не лише вихователями дітей дошкільного віку, організаторами дошкільної освіти, вихователями-гувернерами, а й, згідно з додатковою спеціальністю: вчителем початкових класів; практичним психологом в закладах освіти; логопедом дошкільних, загальноосвітніх та реабілітаційних закладів; інструктором фізичного виховання; керівником образотворчої діяльності.

Магістрам присвоюється кваліфікація викладача дошкільної педагогіки і психології, і на вибір – викладача практичної психології, викладача методик

початкової освіти або викладача логопедії, що передбачає можливість їх працевлаштування у вищих навчальних закладах, коледжах, науково-дослідних установах тощо.

Пріоритетним завданням факультету дошкільної та корекційної освіти є впровадження в навчальний процес сучасних інноваційних комп'ютерних та інтерактивних технологій, парк яких постійно, виходячи із можливостей факультету, поповнюється. Розвиток бази комп'ютерної техніки здійснюється з огляду на установки Болонської декларації та у контексті тієї роботи, котра проводиться університетом в рамках програми запровадження та реалізації кредитно-трансферної системи. Зокрема, на базі Регіонального центру дошкільної освіти створено мультимедійну аудиторію, обладнану відповідною сучасною апаратурою, яка на сьогодні нараховує мультимедійний проектор, екран переносний, 15 сучасних комп'ютерів. Планується придбати маркерно-магнітну дошку, стаціонарний екран, проектор та відповідні додаткові пристрої.

Практично всі викладачі факультету використовують у навчально-виховному процесі сучасні електронні технічні засоби навчання. Так, за допомогою мультимедійного проектора відбувається унаочнення (презентація) захистів курсових і випускних кваліфікаційних робіт, презентації виступу на наукових конференціях та олімпіадах, захист педагогічних практик тощо.

З метою модернізації освіти та забезпечення рівного доступу учасників навчально-виховного процесу до якісних навчальних та методичних матеріалів, незалежно від місця їх проживання та форми навчання, на факультеті дошкільної та корекційної освіти підтримується і чітко розвивається тенденція освітнього процесу в напрямку так званого змішаного навчання, що органічно з'єднує в собі як денні, так і дистанційні форми роботи.

Як весь університет, факультет дошкільної та корекційної освіти активно включився в систему MOODLE, яка є доповненням традиційної схеми навчання елементами дистанційного навчання, курси якого існують паралельно традиційному курсу, доповнюючи його новими формами викладу матеріалу та

перевірки знань студентів. Викладачами кафедр, що забезпечують навчальний процес на факультеті, у систему внесено робочі та навчальні програми, лекційний матеріал, інструктивно-методичні матеріали до семінарських і практичних занять, інструктивні вказівки до самостійної роботи, методичні рекомендації до індивідуальних навчально-дослідних завдань, глосарій, варіанти тестів для модульних та підсумкового контролів, критерії та системи оцінювання знань студентів відповідно до вимог кредитно-трансферної системи. Ведуться електронні журнали оцінки якості знань студентів.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямку. Факультет дошкільної та корекційної освіти Інституту розвитку дитини Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини проводить належну навчальну, наукову й виховну роботу щодо надання якісних освітніх послуг, навчально-методичного та кадрового забезпечення. Активно впроваджуються новітні технології навчання із глибоким опануванням кредитно-трансферної системи.

Загалом інформатизація навчального процесу здійснюється стрімкими темпами і вимагає суттєвої модернізації навчальної діяльності. Як результат, актуальність використання педагогічних програмованих засобів у навчанні є фактом беззаперечним. Тому робота у цьому напрямі триває.

Література:

1. Засоби діагностики якості вищої освіти / С. С. Попиченко, Н. В. Рогальська, І. П. Рогальська-Ябло нська, О. Г. Бутенко. – Умань : УДПУ імені Павла Тичини, 2013. – 24 с.
2. Концепція розвитку дошкільної освіти Черкащини / За ред. Н. В. Рогальської. – К. : Міленіум, 2005. – 52 с.
3. Попиченко С. С. Педагогічна практика студентів спеціальності «Дошкільне виховання» : навчально-методичний посібник / С. С. Попиченко, Н. В. Рогальська. – Умань : ПП Жовтий, 2009. – 116 с.

4. Попиченко С. С. Методичні настанови до педагогічної практики студентам заочного відділу за вимогами кредитно-модульної системи : навчально-методичний посібник [для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Дошкільна освіта»] / С. С. Попиченко, Н. В. Рогальська. – Умань : ПП Жовтий, 2010. – 115 с.

References:

1. Zasoby diagnostyky yakosti vyshhoyi osvity / S. S. Popychenko, N. V. Rogalska, I. P. Rogalska-Yablonska, O. G. Butenko. – Uman : UDPU imeni Pavla Tychyny, 2013. – 24 s.

2. Konceptiya rozvytku doshkilnoyi osvity Cherkashhyny / Za red. N. V. Rogalskoyi. – K. : Milenium, 2005. – 52 s.

3. Popychenko S. S. Pedagogichna praktyka studentiv specialnosti «Doshkilne vyxovannya» : navchalno-metodychnyj posibnyk / S. S. Popychenko, N. V. Rogalska. – Uman : PP Zhovtyj, 2009. – 116 s.

4. Popychenko S. S. Metodychni nastanovy do pedagogichnoyi praktyky studentam zaochnogo viddilu za vymogamy kredytno-modulnoyi systemy : navchalno-metodychnyj posibnyk [dlya studentiv vyshhyx navchalnyx zakladiv napryamu pidgotovky «Doshkilna osvita»] / S. S. Popychenko, N. V. Rogalska. – Uman : PP Zhovtyj, 2010. – 115 s.